

UVNITR VYDÁNÍ

Strašidla ve fyzice	1
Slovanští bohové	2
O naivním umění	2
Z historie Litoměřic	3
Jak poznat pseudovědu	3
Matematika a šachy	4
Kalendář	4

EDITORIAL

Nastal deštivý duben. Třeba za to mohou slovanští bohové? To se dočtete na druhé straně. Stále straším ve fyzice - tentokrát s paralelními vesmíry. A poznáte pseudovědu? Nemohu opomenout pokračování z historie Litoměřic a ani trochu matematických olympiád a trochu (snad) humoru na závěr. A přeji s AI hlavně klid.

NOVINKY

- ✓ Tak stále vyčkávám na jarní pohodu v naší hospůdce. Průběžná kontrola proběhla dopoledně v klubu důchodců.
- ✓ Většinu času mi zabrala instalace nového náhradního počítače. Starý computer se rozhodl zkolabovat a to hnedle čipsetem. Zakoupil jsem za 3 000 funkční repas a co sa dalo jsem tam přeházel. Docela to zatím šlape.
- ✓ Dost času mi též zabralo studium konverze stránek Jommla verze 3 na verzi 4. Jde to, ale má to ještě dost chyb. Tak s tím zatím počkám.
- ✓ A nastal březnový, tentokrát Rašící úplněk. Tak něco počítačové grafiky ve spolupráci s AI.
- ✓ AI také může i za většinu obsahu článků v tomto vydání. Při kompilacích šetří fůru času. Jen tak dál.
- ✓ Že bych ji nechal psát celý časopis?

Z DOMOVA

Jmenuji se Linda, celým jménem Linden von Dach und Hinterhof. Říkají o mě, že jsem perská kočka, ale persky neumím. Umím mňau a to v různých tóninách. Třeba mňauuúú. vauuúúú, hauuúú a čauuúú. Páníčkové se mě ujali, když jsem papala na dvorku jen listí. Ale to už je dlouho a teď se mám dobře. Mňauuúú.

STRAŠIDLA VE FYZICE - PARALELNÍ VESMÍRY

Teorie Mnohovesmíru předpokládá existenci paralelních světů, které existují v časoprostorovém kontinuu. Astrofyzikové se domnívají, že v prostoru a čase jich může být nekonečně mnoho, ale podle kvantové mechaniky existuje pouze omezený počet konfigurací částic hmoty. Je-li kosmické kontinuum nekonečné, a konfigurační prostor ohrazený, znamená to, že celé kontinuum možných konfigurací částic se bude opakovat. V souladu s tím je možné, že existuje paralelní vesmír, kde jsou částice hmoty spojeny tak, jako u nás, s tím, že je tam rozdíl v jedné nebo dvou částicích. Podle této teorie existuje v Mnohovesmíru nekonečný počet různých světů, které se opakují. Existuje oprávněná domněnka, že pokud by opravdu existovalo více navzájem různých vesmírů, je možné, že by tyto jiné vesmíry mohly mít i odlišné přírodní (fyzikální, chemické) zákony, než má vesmír náš.

Paralelní vesmíry jsou jedním z nejzajímavějších a nejkontroverznějších témat moderní fyziky a kosmologie. Jedná se o hypotetické scénáře, ve kterých by existovalo více než jeden vesmír, každý s vlastními fyzikálními zákony, konstantami, historií a možná i obyvateli. Tyto vesmíry by společně tvořily multivesmír,

který by zahrnoval všechny možné varianty času, prostoru, hmoty a energie.

Představa paralelních vesmírů není nová. Už ve starověku se o ní zabývali atomisté, kteří tvrdili, že existuje nekonečné množství světů vzniklých z různého uspořádání částic. V moderní době se o paralelních vesmírech začalo uvažovat v souvislosti s kvantovou mechanikou, teorií strun a teorií velkého třesku.

Nová teorie, označovaná jako hypotéza mnoha interakcí světů, naznačuje nejen to, že paralelní světy existují, ale že jsou navíc zjištělné díky vzájemné interakci s naším světem. Podle RT.com by tato teorie, byť se stále nachází v rovině spekulací, mohla konečně vysvětlit některé bizarní důsledky kvantové mechaniky.

Teorie je odvozeninou interpretace mnoha světů v kvantové mechanice. Jde o ideu, která předpokládá, že všechny možné alternativní minulosti a budoucnosti jsou skutečné a každá představuje současný, byť paralelní svět. Zásadní problém s výkladem připouštějícím existenci mnoha světů však spočívá v tom, že jeho ověření je v zásadě neuskutečnitelné, protože pozorování lze provádět pouze v našem světě. Dějiny v navrhovaných "paralelních světech" si lze jen představovat.

SLOVANŠTÍ BOHOVÉ: KDO BYLI A JAK JE ZNÁME?

Slovanští bohové jsou součástí slovanské mytologie, která je souborem pověstí, příběhů a náboženských představ o světě a jeho stvoření, které sdíleli předkřesťanští Slované. Slovanská mytologie je bohatá a rozmanitá, ale zároveň fragmentární a nejednotná, protože se lišila podle regionů, kmenů a časových období. Slovanští bohové byli různého významu a funkce, někteří byli společní všem Slovanům, jiní byli lokální nebo kmenoví.

Zdroje o slovanských bozích jsou velmi omezené a nepřímé. Neexistují žádné původní slovanské písemné prameny, které by zachycovaly slovanskou mytologii v celistvosti. Většina informací pochází z pramenů cizích, zejména z latinských a řeckých kronik, cestopisů, misijních zpráv a polemik proti pohanství. Tyto prameny jsou často nepřesné, zkreslené nebo nepodrobné. Dalšími zdroji jsou archeologické nálezy, jako jsou sochy, nápisy, mince, šperky nebo chrámy, které dokládají slovanský kult a rituál. Tyto nálezy jsou však vzácné a obtížně interpretovatelné. Posledním zdrojem jsou lidové tradice, jako

jsou pohádky, pověry, zvyky nebo názvy míst, které zachovaly stopy slovanských božstev v lidové paměti. Tyto tradice jsou však silně ovlivněny křesťanstvím a dalšími kulturními vlivy.

Přesto se podařilo rekonstruovat některé základní rysy slovanských bohů a jejich kultu. Slovanští bohové se scházeli a žili na vrcholu kamene Alatyru, který postupně vyrostl v ohromnou horu. Na té postavili své krásné paláce a dvory a místo pojmenovali Irie (též Vyraj či Irij). Dodnes její název přežívá ve slově "ráj". Slovanští bohové byli spojeni s přírodními jevy, jako je slunce, měsíc, hvězdy, bouře, déšť, vítr nebo roční období. Byli také patrony lidských činností, jako je válka, lov, zemědělství nebo řemesla. Slovanští bohové byli uctíváni prostřednictvím obětí zvířat nebo rostlin, modliteb nebo písní. Jejich kult se konal na posvátných místech v přírodě, jako jsou lesy, hory, řeky nebo prameny. Někdy byly postaveny i celé dřevěné chrámy nebo dřevěné a kamenné sloupky s jejich vyobrazením.

O NAIVNÍM UMĚNÍ

Naivní umění je označení pro uměleckou tvorbu, která vzniká mimo akademické prostředí a bez formálního vzdělání. Naivní umělci jsou často samouci, kteří se věnují malbě, sochařství nebo jiným výtvarným technikám z vlastního nadšení, zájmu nebo potřeby vyjádřit se. Naivní umění se vyznačuje jednoduchostí, bezprostředností, fantazií a osobitostí. Naivní umělci nejsou ovlivněni současnými uměleckými směry ani konvencemi, ale spoléhají se na svou intuici, zkušenost a cit.

Naivní umění má dlouhou historii, která sahá až do 18. století. Mezi první známé naivní umělce patřili například americký malíř Edward Hicks, který se proslavil svými obrazy s motivem míru mezi zvířaty a lidmi, nebo francouzský pošták Ferdinand Cheval, který si postavil z kamínků a betonu neobvyklý palác snů.

V 19. století se objevili další významní naivní umělci jako Henri Rousseau, který maloval exotické krajiny s divokou přírodou a zvířaty, nebo Niko Pirosmani, který zachycoval život gruzínského lidu a jeho kulturu.

Ve 20. století se naivní umění stalo více uznávaným a oblíbeným mezi veřejností i odborníky. Naivní umělci byli často objevováni a podporováni galeristy, sběrateli nebo jinými umělci. Například Henri Rousseau byl obdivován Pabem Picassem, který mu uspořádal vlastní

výstavu v Paříži. Mezi další slavné naivní umělce 20. století patřila například Grandma Moses, která začala malovat ve svých 70 letech a stala se symbolem amerického venkova, André Bauchant, který tvořil historické a mytologické scény s bohatou barevností a detaily, nebo Séraphine de Senlis, která byla uklízečkou v kostele a malovala květinové kompozice s intenzivními barvami.

V současnosti je naivní umění stále živé a rozmanité. Naivní umělci existují po celém světě a tvoří v různých médiích a stylech. Někteří z nich jsou inspirováni svou kulturou, tradicemi nebo náboženstvím, jiní svou osobní zkušeností, snem nebo fantazií. Naivní umělci často používají netradiční materiály nebo techniky, jako jsou recyklované předměty, textilie, koláže nebo mozaiky.

Z HISTORIE LITOMĚŘIC

Zlom v proměně Litoměřic nastal v první čtvrtině 13. století, kdy tu vzniká institucionální město. Pro lokaci nového královského města byl vybrán prostor východně od Dómského vrchu, na návrší odděleném Pokratickým potokem (Městský vrch), na místě několika starších osad. Počátek vlastní urbanizace Litoměřic spatřuje historické bádání v rozpětí dvou listin z let 1219 a 1228. První dokument, vydaný papežem Honoriem

III., bere pod ochranu „dvůr na Nové hoře nad Labem“, příslušející k majetku tepelského řádového domu. Pozdější doklad se zabývá náhradou za majetek, který témuž klášteru v Litoměřicích panovník zabral. Do právě vymezeného období klade část novějšího bádání samotné zárodky utváření královského města Litoměřic. Zřejmě brzy po panovníkově zásahu do litoměřických

poměrů v roce 1228 následovalo skutečné založení města, soustředěného již kolem dnešního prostorného náměstí. Vyměření a vlastní výstavbu řídil lokátor Lutold, první litoměřický rychtář, tehdy královský úředník. Za své služby získal mj. ves Hrušovany (1237). Celkový rozsah původního města byl ovšem podstatně skromnější, ostatně převážná část dřívějšího sídliště

zůstala vně nového areálu. Opory k příslušné půdorysné rekonstrukci poskytly archeologické výzkumy provázející rekonstrukci města na počátku devadesátých let 20. století, které zachytily úseky prvotní městské hradby. Oba líce hradby tvořily opukové kvádríky, vnitřek vyplňovalo lité zdivo s lomovým kamenem. Před hradbou byl parkán, parkánová zeď a příkop.

Tyto archeologické výzkumy zároveň napomohly osvětlit záhadnou listinnou zmínku o hlavním městském kostele Věch svatých (dovzdáčen poprvé 1235), který ležel ještě v roce 1329 „před řečeným městem“ – stál totiž v jihovýchodním rohu opevnění a přichozím se mohl zdát situovaný vně města.

*Ilona Kotyzová – Oldřich Kotyza
Litoměřice v cyklu Zmizelé Čechy*

PSEUDOVĚDA: JAK JI POZNAT A PROČ SE JÍ VYHNOUT

Pseudověda je označení pro takové druhy znalostí nebo postupů, které se tváří jako vědecké, ale nedodržují základní pravidla vědy. Pseudovědci používají vědecký nebo vědecky vypadající jazyk, ale jejich tvrzení nejsou ověřitelná, nepodléhají kritice, nejsou podložena důkazy a jsou často v rozporu s pozorovanými fakty. Pseudověda je tedy nepravá, falešná nebo klamná věda.

Příklady pseudovědy jsou například astrologie, homeopatie, kryptozoologie, ufologie, kreacionismus, alternativní medicína a mnohé další. Tyto obory se snaží získat respektabilitu a uznání veřejnosti, ale nemají žádnou vědeckou oporu. Naopak, často jsou motivovány ideologií, náboženstvím, komercí nebo osobním ziskem.

Proč je pseudověda škodlivá? Protože může vést k nesprávnému poznání reality,

k zavádějícím informacím, k plýtvání času a peněz, k ohrožení zdraví a života lidí a k poškozování vědy jako takové. Pseudověda může být také zneužita k manipulaci s lidmi, k podpoře předsudků, k šíření dezinformací a konspiračních teorií a k podkopání důvěry v racionální myšlení. Jak tedy poznat pseudovědu od skutečné vědy? Existuje několik znaků, které nám mohou pomoci odlišit pseudovědu od vědy:

- Věda je založena na ověřitelných faktech a důkazech. Pseudověda se spoléhá na anekdoty, autority, tradice nebo osobní zkušenosti.
- Věda je otevřená kritice a testování. Pseudověda odmítá nebo ignoruje opačné názory a důkazy.
- Věda je schopná změnit své teorie podle nových poznatků. Pseudověda si udržuje své teorie bez ohledu na nové poznatky.

- Věda je konzistentní s ostatními obory a obecnými principy. Pseudověda je v rozporu s ostatními obory a obecnými principy.

- Věda je přesná a specifická ve svých tvrzeních. Pseudověda je vágní a obecná ve svých tvrzeních.

- Věda je skromná a uznává své limity. Pseudověda je sebejistá a tvrdí, že má odpovědi na všechno.

Pokud se tedy setkáte s nějakým tvrzením nebo postupem, který se prezentuje jako vědecký, zkuste si položit následující otázky:

- Je to ověřitelné?
- Je to testovatelné?
- Je to kritizovatelné?
- Je to konzistentní?
- Je to přesné?
- Je to skromné?

MATEMATIKA

72. ročník Matematické olympiády

(2022/2023)

10. ledna 2023 proběhlo krajské kolo MO. Čas na řešení byl 4 hodiny. Vybral jsem následující úlohy z kategorie A:

1. V oboru reálných čísel řešte soustavu rovnic

$$\begin{aligned}\sqrt{\sqrt{x}+2} &= y-2, \\ \sqrt{\sqrt{y}+2} &= x-2.\end{aligned}$$

2. V konvexním čtyřúhelníku ABCD platí $|AB| = |BC| = |CD|$. Nechť navíc pro průsečík P jeho úhlopříček platí $\angle APD < 90^\circ$. Označme R a S po řadě obrazy bodů A a D v osovéch souměrnostech podle přímk BD a AC. Dokažte, že úsečky BC a RS jsou rovnoběžné.

3. Najděte všechny trojice přirozených čísel a, b, c, pro které je součin $(a+b)(b+c)(c+a)(a+b+c+2036)$ roven mocnině některého prvočísla s celočíselným exponentem.

<https://www.matematickaolympiada.cz/>

Pro někoho vtipy

- ☑ Proč má matematik rád Slunce? Protože prostě vychází.
- ☑ Profesor: Kolikrát můžete odečíst 7 od 83 a kolik zůstane? Student: Kolikrát chci, pokaždé zůstane 76.
- ☑ $230 - 220 / 2 = ?$ Fakt je to 5!

**Drahá matematiko,
začni si řešit svoje problémy
sama.
Jsem student, ne terapeut.**

Co by to za matematiku by bez nějakého počítání?

1. z MO Jestliže

$$a^2 + a + 1 = 0$$

, kolik je

$$a^5 + a^4 + 1 = ?$$

2. MO vyřešte rovnici

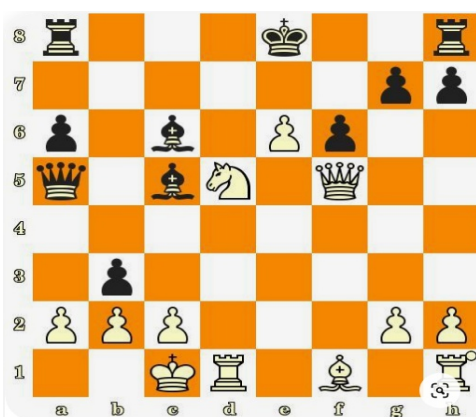
$$x^x + 3^{2x+162} = 0$$

Rašící měsíc

ŠACHOVÉ ÚLOHY

Bílý táhne a matuje 3. tahem

Kaido Kulaots vs Balazs Szuk, Duisburg, 1992

DUBEN 2023						
Pondělí	Úterý	Středa	Čtvrtek	Pátek	Sobota	Neděle
27	28	29	30	31	1 Hugo	2 Erika
3 Richard	4 Ivana	5 Miroslava, Mirka	6 Vendula, Venuše	7 Helman, Harmina Den vzájemnosti Velký pátek	8 Ema	9 Dušan Velikonoční neděle
10 Dana Velikonoční pondělí	11 Izabela	12 Julius	13 Aleš	14 Vincenc	15 Anastázie	16 Irena
17 Rudolf	18 Valérie	19 Rostislav, Rastislav	20 Marcela	21 Alexandra	22 Evženie	23 Vojtěch, Vojtěška
24 Jiří	25 Marek	26 Oto	27 Jaroslav	28 Vlastislav	29 Robert	30 Blahoslav

PRUH

Litoměřice

tel.: 604 739 091

email: pavelhruby03@gmail.com

web: www.phrub.cz

kompile obsah Wikipedie, chatGT
grafické programy InkScape, Gimp, IrfanView
vyrobena v programu Scribus 1.5.8
© PRUH Soft 2023